

Sa

Sektorske_analize

svibanj 2024. _ broj 113 _ godina 13 ISSN: 1848-8986

ekonomski
institut,
zagreb

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

_Hrana i piće

Autorica_Petra Palić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih proizvodnih sektora u Hrvatskoj. Proizvodnja hrane i pića ostvaruje 2,3 posto hrvatskog BDP-a (2021.) i 3,4 posto ukupne zaposlenosti (2023.).

_7 Trendovi

Promatrajući proizvodnju hrane tijekom zadnjih trinaest godina zapaža se rast aktivnosti. Ukupna je proizvodnja hrane u 2023. godini povećana za 15,3 posto u odnosu na 2011. godinu. Također, pozitivan trend zabilježen je i u industriji pića gdje se ukupna proizvodnja u razdoblju od 2011. do 2023. godine povećala za 2,5 posto.

_12 Vodeća trgovačka društva

Deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane u 2022. godini bilježi međugodišnji rast ukupnih prihoda od 18,6 posto, dok je zaposlenost povećana za 7,7 posto. Istovremeno je deset vodećih društava industrije pića zabilježilo međugodišnji rast ukupnih prihoda od 19,9 posto, uz blago povećanje zaposlenosti od 0,6 posto.

_16 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Na Zagrebačkoj burzi uvršteno je šest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i jedno trgovačko društvo iz djelatnosti proizvodnje pića (Maraska d.d.). Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvrštena je Podravka d.d.

_17 Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-27

Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2023. godine bilježe međugodišnji pad od 4,0 i 6,0 posto. Istovremeno, uvoz industrije hrane smanjio se za 14,0 posto, dok se uvoz pića smanjio za 17,0 posto.

_20 Zaključak

Prehrambena industrija od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske zbog višestrukih učinaka na BDP, zaposlenost i izvoz te utječe i na razvoj ostalih gospodarskih sektora, posebno turizma. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potreban je daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića.

Ova publikacija izrađena je u sklopu aktivnosti "Popularizacija znanosti kroz publikaciju Sektorske analize" u Ekonomskom institutu, Zagreb te sufinancirana sredstvima iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. – NextGenerationEU.

Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. U usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije, proizvodnja hrane i pića i dalje ostvaruje najveći udio u hrvatskom bruto domaćem proizvodu (BDP-u) i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2021. godini iznosio je 2,3 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 1,9 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 21,1 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 17,8 posto, a proizvodnja pića od 3,3 posto. Udio industrije hrane i pića u ukupnoj zaposlenosti u 2023. godini iznosio je 3,4 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto).

Tablica 1.
Kretanje glavnih sektorskih pokazatelja, međugodišnje stope promjene, 2023., u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Industrija hrane	2023.
Proizvodna aktivnost	-2,9
Zaposlenost	3,0
Prosječna bruto plaća	15,1
Industrija pića	2023.
Proizvodna aktivnost	3,2
Zaposlenost	4,7
Prosječna bruto plaća	5,9

Sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao je u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 20,2 posto. Pritom je udio industrije hrane iznosio 17,9 posto, a industrije pića 2,3 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

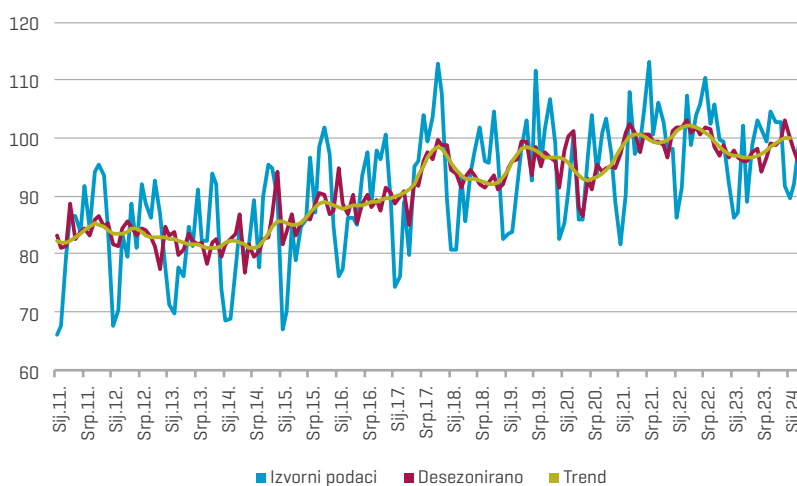
Nakon rasta proizvodne aktivnosti ove industrije od 0,3 posto u 2022. godini, u 2023. godini ona bilježi međugodišnji pad od 2,9 posto. Međutim, sezonski podaci pokazuju kako je proizvodna aktivnost industrije hrane

UDIO INDUSTRIJE HRANE I PIĆA U BDP-u HRVATSKE U 2021. GODINI IZNOSIO JE 2,3 POSTO.

u četvrtom tromjesečju 2023. godine povećana za 4,0 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

Slika 1.
Proizvodnja hrane,
2021. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

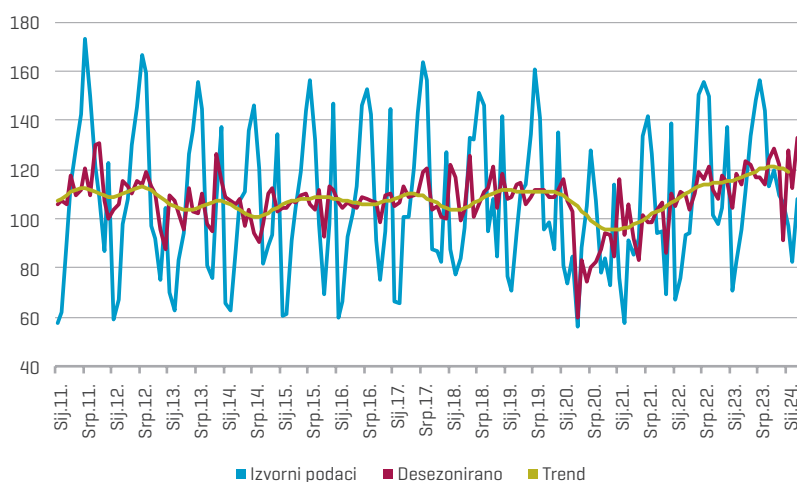
Usporedno s padom ukupne aktivnosti industrije hrane, broj zaposlenih se povećao. Također, ova industrija bilježi i porast plaća. U prosincu 2023. godine industrija hrane zapošljavala je 43.387 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2022. godine predstavlja za 3,0 posto veću zaposlenost.

Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2023. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno povećane za 15,1 posto. Pritom je prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2023. godine iznosila 1.336 eura.

Proizvodna aktivnost industrije pića na razini 2023. godine zabilježila je međugodišnji rast od 3,2 posto, dok je u 2022. godini zabilježen rast od 12,2 posto. Međutim, najnoviji desezonirani podaci ukazuju na usporavanje rasta proizvodne aktivnosti ove industrije. U četvrtom tromjesečju 2023.

Slika 2.
Proizvodnja pića,
2021. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

“U travnju 2024. proizvođačke cijene u proizvodnji hrane porasle su za 0,6 posto, a cijene proizvođača pića zabilježile su međugodišnji rast od 3,9 posto.

Paralelno s povećanjem aktivnosti tijekom 2023. godine, industriju pića obilježava i povećanje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2023. godine ova industrija zapošljavala 5.462 radnika, što je za 4,7 posto više nego u istom mjesecu 2022. godine. Također, u prosincu 2023. prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno veća za 5,9 posto u usporedbi s prosincem 2022. godine. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2023. godine u industriji pića iznosila je 1.747 eura, što je bilo za 7,8 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 21,5 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije, cijene proizvođača hrane te cijene proizvođača pića bilježe međugodišnji rast u 2024. godini. Tako su u travnju 2024., u usporedbi s travnjem 2023. godine, proizvođačke cijene u proizvodnji hrane porasle za 0,6 posto, a cijene proizvođača pića zabilježile su međugodišnji rast od 3,9 posto. Istovremeno su cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije zabilježile rast od 0,1 posto.

Prehrambena industrija u razdoblju od siječnja do prosinca 2023. godine bilježi međugodišnji pad proizvodnosti rada po stopi od 2,7 posto. Istovremeno, proizvodnost rada industrije pića bilježi međugodišnji rast od 2,0 posto. Industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda sudjelovala je, u 2023. godini, s 13,0 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije. U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda 2023. godine sudjelovala je također s 13,0 posto. Bitno je napomenuti da industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda ostvaruje vanjskotrgovinski deficit. Izvoz i uvoz industrije hrane, pića i

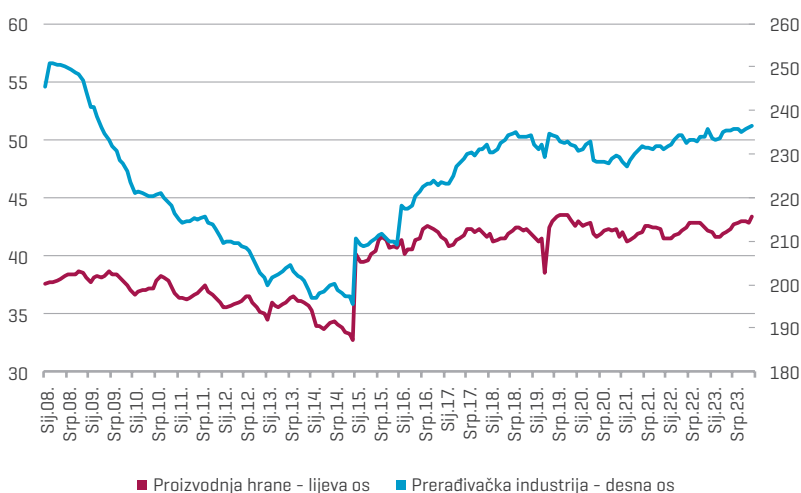
duhanskih proizvoda tijekom 2023. godine povećani su za 12,9 posto u odnosu na 2022. godinu.

Trendovi

Promatrajući proizvodnju hrane tijekom zadnjih četrnaest godina zapaža se rast aktivnosti. Primjerice, ukupna je proizvodnja hrane u 2023. godini povećana za 15,3 posto u odnosu na 2011. godinu. Povećanje proizvodnje pozitivno se odrazilo na kretanje zaposlenosti [slika 3], plaća i likvidnosti sektora te je ova industrija u prosincu 2023. godine zapošljavala 43.387 radnika, što je 5.329 (ili 14,0 posto) radnika više u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed rasta zaposlenosti i dalje se povećavao udio ove industrijske grane u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije (s 15,3 posto u siječnju 2008. na 18,4 posto u prosincu 2023. godine).

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane, od 2008. do 2023. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Prosječna bruto plaća u 2023. godini u industriji hrane bila je nominalno veća za 59,1 posto u odnosu na prosjek 2015. godine [tablica 2]. Promotri li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji hrane i onih na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2010. do 2023. godine, vidljivo je da su početkom razdoblja, u 2010. godini, plaće isplaćene u prehrambenoj industriji bile na razini prosjeka prerađivačke industrije. Nakon 2010. godine one padaju na ispodprosječnu razinu, pri čemu se jaz između plaća sve više povećava. Dok su u 2010. godini plaće isplaćene u industriji hrane činile

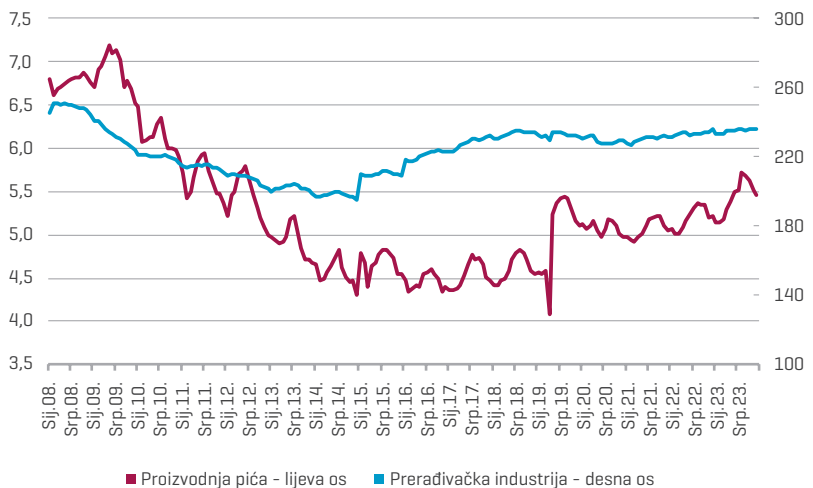
UKUPNA JE PROIZVODNJA HRANE U 2023. GODINI POVEĆANA ZA 15,3 POSTO U ODNOSU NA 2011. GODINU.

99,3 posto prosjeka prerađivačke industrije, u 2023. godini su činile 89,9 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji. Tijekom cijelog razdoblja od 2010. do 2023. godine bruto plaće isplaćene u ovoj industriji kretale su se ispod prosjeka ukupnog gospodarstva. Prosječne su bruto plaće isplaćene u prehrambenoj industriji 2023. godine bile na razini od 81,7 posto državnog prosjeka.

Proizvodnja pića bilježi pozitivan trend te se u razdoblju od 2011. do 2023. godine povećala za 2,5 posto. U prosincu 2023. godine u industriji pića bilo je zaposleno 5.462 radnika, što je 1.297 radnika [ili 20,2 posto] manje u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed većeg pada zaposlenosti ove industrijske grane od pada zaposlenosti prerađivačke industrije, dolazi do smanjenja udjela industrije pića u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije s 2,8 posto u siječnju 2008. na 2,3 posto u prosincu 2023. godine.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja pića, od 2008. do 2023. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije pića, može se primijetiti da je nakon smanjenja plaća u 2009. godini uslijedilo

PROIZVODNJA PIĆA SE U RAZDOBLJU OD 2011. DO 2023. GODINE POVEĆALA ZA 2,5 POSTO.

razdoblje njihovog kontinuiranog rasta tijekom narednih četrnaest godina. U 2023. godini ova industrija bilježi rast bruto plaća od 47,5 posto u odnosu na one iz 2015. godine (tablica 2). Zanimljivo je primijetiti da je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2010. do 2023. godine bila iznad prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva, pri čemu se jaz između plaća povećavao sve do 2019. godine kad se vidi blago smanjenje koje se u nešto jačem intenzitetu nastavlja i u 2020. i u 2021. godini. Međutim, u 2022. godini plaće isplaćene u industriji pića činile su 131,9 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji, a u 2023. godini 125,5 posto. Također, iako su se prosječne bruto plaće isplaćene u industriji pića u 2022. godini povećale na razinu od 120,8 posto državnog prosjeka, u 2023. godini se nešto smanjuju na razinu od 114,0 posto državnog prosjeka.

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2015. do 2023.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Republika Hrvatska (u eurima)	1.010	1.029	1.069	1.121	1.163	1.223	1.274	1.380	1.584
Prerađivačka industrija (u eurima)	897	921	960	1.012	1.058	1.114	1.161	1.264	1.439
Hrvatska = 100	88,8	89,5	89,8	90,3	91,0	91,1	91,1	91,6	90,8
Proizvodnja hrane (u eurima)	814	834	863	921	955	1.000	1.037	1.133	1.294
Prerađivačka industrija = 100	90,7	90,6	89,9	91,0	90,3	89,8	89,3	89,6	89,9
Hrvatska = 100	80,6	81,0	80,7	82,2	82,1	81,8	81,4	82,1	81,7
Proizvodnja pića (u eurima)	1.224	1.265	1.313	1.387	1.417	1.409	1.445	1.667	1.806
Prerađivačka industrija = 100	136,5	137,4	136,8	137,1	133,9	126,5	124,5	131,9	125,5
Hrvatska = 100	121,2	122,9	122,8	123,7	121,8	115,2	113,4	120,8	114,0

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Valja naglasiti da se u sektorima proizvodnje hrane i proizvodnje pića u razdoblju od 2011. do 2022. godine bilježi porast proizvodnosti rada [tablica 3]. Međutim, u 2023. godini trend se preokrenuo i proizvodnost rada prehrambene industrije bila je za 2,7 posto manja u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno je proizvodnost rada u industriji pića povećana za 2,0 posto.

Tablica 3.

Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2011. do 2023. (2010. = 100)

	2011.	2012.	2014.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Prerađivačka industrija	103,9	103	108	119,1	120,5	120,4	123,9	99,8	107,2	102	101,2
Proizvodnja hrane	105,6	105,4	114	124,1	130,8	133,3	138,5	102,1	107,8	100,1	97,3
Proizvodnja pića	114,6	116,9	120,8	134,2	140,6	146,4	138,7	83,5	114,2	114,3	102,0

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“ Izvoz prehrambenih proizvoda, pića i duhanskih proizvoda od 2010. do 2023. godine povećan je za 238,2 posto, a uvoz za 277,6 posto.

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije, industrije pića i duhanskih proizvoda od 2010. do 2023. godine, može se ustvrditi da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje uvoza bilo veće od povećanja izvoza [tablica 4]. Izvoz prehrambenih proizvoda, pića i duhanskih proizvoda od 2010. do 2023. godine povećan je za 238,2 posto, a uvoz za 277,6 posto. Brži rast uvoza od rasta izvoza doveo je do blagog pogoršanja vanjskotrgovinske bilance i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije, industrije pića i duhanskih proizvoda iznosila je 57,1 posto u 2023., dok je 2010. godine iznosila 63,8 posto.

POKRIVENOST UVOZA IZVOZOM PROIZVODA
PREHRAMBENE INDUSTRIJE, INDUSTRIJE PIĆA I
DUHANSKIH PROIZVODA IZNOSILA JE 57,1 POSTO U
2023., DOK JE 2010. GODINE IZNOSILA 63,8 POSTO.

Tablica 4.

Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja prehrambenih proizvoda, pića i duhanskih proizvoda, od 2010. do 2023.

Proizvodnja prehrambenih proizvoda, pića i duhanskih proizvoda	Izvoz [tis. eura]	Prerađivačka industrija [%]	Uvoz [tis. eura]	Prerađivačka industrija [%]	Pokrivenost uvoza izvozom [%]
2010.	749.580	9,6	1.175.404	9,8	63,8
2011.	836.076	9,8	1.385.166	10,6	60,4
2012.	893.543	10,4	1.544.268	11,9	57,9
2013.	850.831	10,1	1.655.805	12,4	51,4
2014.	975.008	10,6	1.840.123	12,5	53,0
2015.	1.117.250	10,9	2.010.255	12,5	55,6
2016.	1.268.018	11,6	2.095.511	12,1	60,5
2017.	1.310.230	10,6	2.289.880	12,1	57,2
2018.	1.407.987	10,9	2.359.500	11,6	59,7
2019.	1.528.229	11,3	2.692.463	12,3	56,8
2020.	1.554.668	12,2	2.556.650	12,3	60,8
2021.	1.806.707	11,7	3.003.006	12,1	60,2
2022.	2.245.097	11,9	3.929.703	11,9	57,1
2023.	2.534.904	13,0	4.437.857	13,0	57,1
Indeks 2023./2010.	338,2	135,9	377,6	132,8	89,6

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Vodeća trgovačka društva

Uvidom u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane može se zaključiti kako ovaj sektor pokazuje povećanje aktivnosti tijekom 2022. godine (tablica 5). Na povećanu aktivnost upućuje kretanje ukupnih prihoda koji su u 2022. godini bili veći za 18,6 posto u odnosu na 2021. godinu. Također, uz povećanje prihoda zabilježena je i povećana zaposlenost za 7,7 posto te se proizvodnost rada povećala za 7,1 posto u 2022. godini.

U 2022. godini zabilježeno je smanjenje dobiti prije oporezivanja za deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije (736 milijuna kuna) u odnosu na 2021. godinu (786 milijuna kuna).

Zanimljiva je činjenica da je svih deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane u stopostotnom domaćem i privatnom vlasništvu.

Tablica 5.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane, 2021. i 2022.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Dukat d.d., Enna Fruit d.o.o., Kraš d.d., Ledo plus d.d., Mesna industrija braća Pivac d.o.o., PIK Vrbovec plus d.o.o., PPK d.d., Podravka d.d., Vindija d.d. i Zvijezda plus d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	2021.	2022.	2022./2021.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	16.500,4	19.566,1	118,6
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	786	736	93,7
Broj zaposlenih	12.049,0	12.975,0	107,7
Bruto marža (%)	4,8	3,8	79,2
Profitabilnost imovine (%)	5,0	4,7	94,9
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,4	1,5	107,1
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,2	1,3	108,0
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,5	1,5	96,2
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,4	0,4	107,4

INDUSTRIJA HRANE U 2022. GODINI OSTVARUJE RAST UKUPNIH PRIHODA OD 18,6 POSTO U ODNOSU NA 2021. GODINU.

Uvidom u financijske podatke vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji može se zaključiti da imaju i dalje poteškoće u održavanju likvidnosti. Koeffcijent tekuće likvidnosti u 2022. godini i dalje iznosi 1,5, jednako kao i u 2019., 2020. i 2021. godini. Naime, koeffcijent tekuće likvidnosti u pravilu ne bi smio biti manji od 2, odnosno poduzeće bi trebalo raspolagati s minimalno dvostruko većom imovinom od iznosa obveza [Žager i Žager, 1999]. Zanimljiv je podatak da najveći koeffcijent tekuće likvidnosti u skupini deset vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji imaju PPK d.d. i Kraš d.d. Koeffcijent ukupne zaduženosti u 2022. godini, jednako kao i u 2021., iznosio je 0,4 te je niži u odnosu na 2019. i 2020. godinu kada je iznosio 0,5.

Tablica 6.
Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane – odabrani financijski pokazatelji, 2022.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeffcijent zaduženosti	Koeffcijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Vindija d.d.	3.463,5	0,7	0,7	0,6
Dukat d.d.	2.521,4	0,2	1,4	3,8
Podravka d.d.	2.494,9	0,2	1,7	9,1
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.	2.190,0	0,5	0,8	4,0
PIK Vrbovec plus d.o.o.	2.158,5	0,7	1,8	2,7
PPK d.d.	1.863,7	0,3	3,7	3,1
Zvijezda plus d.o.o.	1.474,7	0,6	1,9	4,3
Ledo plus d.d.	1.246,3	0,1	2,6	6,4
Enna Fruit d.o.o.	1.079,2	0,7	1,3	1,5
Kraš d.d.	1.074,0	0,3	3,0	3,0

Prema financijskim pokazateljima za deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića može se zaključiti da je tijekom 2022. godine povećana aktivnost ovog sektora [tablica 7]. Nakon pada aktivnosti u 2018., 2019. i 2020. godini, deset vodećih društava industrije pića u 2021.

DESET VODEĆIH DRUŠTAVA INDUSTRIJE PIĆA U 2022. GODINI BILJEŽI MEĐUGODIŠNJI RAST UKUPNIH PRIHODA OD 19,9 POSTO.

i 2022. godini bilježi međugodišnji rast ukupnih prihoda od 21,2 posto i 19,9 posto. Također, međugodišnje povećanje prihoda uz istovremeno skromno povećanje zaposlenosti (broj zaposlenih povećan je za 0,6 posto) za posljedicu je imalo povećanje proizvodnosti rada. Štoviše, proizvodnost rada se u 2022. godini povećala za 19,2 posto u odnosu na 2021. godinu.

Tablica 7.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića, 2021. i 2022.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Agrolaguna d.d., Badel 1862 d.d., Carlsberg Croatia d.o.o., Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Heineken Hrvatska d.o.o., Jamnica plus d.o.o., Kis pića d.o.o., Maraska d.d., Slavonija slad d.o.o. i Zagrebačka pivovara d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	2021.	2022.	2022./2021.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	5.344,0	6.408,0	119,9
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	703,8	658,7	93,6
Broj zaposlenih	3.380,0	3.401,0	100,6
Bruto marža [%]	13,2	10,3	78,0
Profitabilnost imovine [%]	8,1	8,8	109,2
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,6	1,9	119,2
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,7	0,9	117,6
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,4	1,3	92,8
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,6	0,6	100,4

Detaljniji pregled vodećih deset proizvođača pića prikazan je u tablici 8. Vodeća trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića obilježava blago smanjena likvidnost tijekom 2022. godine. Koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, za deset vodećih proizvođača pića iznosio je 1,4 u 2021. godini te 1,3 u 2022. godini. Pritom najveću likvidnost u 2022. godini ima Badel 1862 d.d., a slijede ga Slavonija slad d.d. i Jamnica plus d.o.o. (tablica 8).

Tablica 8.

Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića – odabrani financijski pokazatelji, 2022.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o.	1.354,8	0,4	1,2	8,2
Jamnica plus d.o.o.	1.299,6	0,7	1,5	9,3
Zagrebačka pivovara d.o.o.	1.270,3	0,7	0,8	18,3
Heineken Hrvatska d.o.o.	937,9	0,4	1,3	10,6
Badel 1862 d.d.	471,7	0,3	2,9	14,1
Carlsberg Croatia d.o.o.	466,2	0,5	1,0	4,6
Slavonija slad d.o.o.	252,6	0,8	2,0	5,0
Maraska d.d.	134,2	0,8	1,1	1,0
Agrolaguna d.d.	133,5	0,7	1,2	-6,6
Kis pića d.o.o.	87,2	0,7	1,3	1,1

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“Podravka d.d. uvrštena je u sastav indeksa CROBEX 10 koji predstavlja deset dionica s najvećom *free float* tržišnom kapitalizacijom i prometom.

“U 2022. i 2023. godini najtrgovanija dionica Zagrebačke burze bila je dionica Podravke d.d.

Šest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i jedno trgovačko društvo iz djelatnosti proizvodnje pića (Maraska d.d.) uvršteno je na Zagrebačku burzu. Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvrštena je Podravka d.d. Prema posljednjim podacima, u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se Čakovečki mlinovi d.d. (s težinom u indeksu od 2,74 posto) i Podravka d.d. (s težinom u indeksu od 9,52 posto). Također, Podravka d.d. je (s težinom u indeksu od 18,96 posto) uvrštena i u sastav indeksa CROBEX 10 koji predstavlja deset dionica s najvećom *free float* tržišnom kapitalizacijom i prometom. Zanimljiv je podatak da je u 2023. godini najtrgovanija dionica Zagrebačke burze opet bila dionica Podravke d.d., te je proglašena „dionicom godine“ prema izboru javnosti.

U sastavu sektorskog indeksa Zagrebačke burze CROBEXnutris trenutno su dionice Atlantic grupe d.d., Čakovečkih mlinova d.d. i Podravke d.d. Indeksom CROBEXnutris prate se prinosi i rizici u sektoru proizvodnje i prerade hrane. Uvjet za uvrštenje je najmanje 60 posto dana trgovanja, a broj sastavnica je neograničen (pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu). Bazni je datum 21. veljače 2013., a bazna vrijednost 1.000¹.

1. Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su sa Zagrebačke burze, <https://www.zse.hr>

— Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-27

— Industrija hrane i pića jedan je od najvećih pokretača gospodarstva u Europskoj uniji te se ističe kao vrlo značajan sektor. Iako prodaja u cjelokupnoj prerađivačkoj industriji u EU-27 bilježi pad od 3,0 posto u trećem tromjesečju 2023. godine na međugodišnjoj razini, prodaja u industriji hrane i pića u istom razdoblju bilježi rast od 2,2 posto. Najveći rast prodaje na godišnjoj razini u trećem tromjesečju 2023. godine bilježe Latvija (6,7 posto), Belgija (4,7 posto) i Francuska (4,3 posto). Zemlje koje s druge strane bilježe postotni pad prodaje su Mađarska (10,1 posto), Danska (5,8 posto) i Nizozemska (3,4 posto).

Kretanje proizvodne aktivnosti u industriji hrane i pića na razini EU-27

Industrija hrane i pića u trećem je tromjesečju 2023. ostvarila pad od 0,2 posto u odnosu na drugo tromjesečje 2023. godine. Također i na godišnjoj razini je u trećem tromjesečju 2023. godine zabilježen pad proizvodnje u industriji hrane i pića od 1,7 posto, dok je ukupna industrijska proizvodnja na međugodišnjoj razini ostvarila pad od 3,8 posto.

Kretanje cijena unutar prehrambenog lanca na razini EU-27

Trend rasta cijena većine poljoprivrednih kultura iz 2018., 2019., 2020., 2021. i 2022. godine preokrenuo se u 2023. godini. U trećem tromjesečju 2023. godine poljoprivredne cijene bilježe pad od 8,8 posto u odnosu na isto tromjesečje iz prethodne godine. S druge strane, proizvođačke cijene prehrambenih proizvoda porasle su za 4,8 posto u trećem tromjesečju 2023. godine u odnosu na treće tromjesečje 2022. godine. Također, u trećem tromjesečju 2023. godine zabilježen je i međugodišnji rast potrošačkih

NA MEĐUGODIŠNJOJ RAZINI ZABILJEŽEN JE RAST ZAPOSLENOSTI U INDUSTRIJI HRANE I INDUSTRIJI PIĆA OD 1,9 POSTO I 3,2 POSTO U TREĆEM TROMJESEČJU 2023. GODINE.

cijena prehrambenih proizvoda u odnosu na treće tromjesečje 2022. godine [5,7 posto].

Tablica 9.

Prikaz cijena unutar prehrambenog lanca na razini EU-27, od 3. tromjesečja 2022. do 3. tromjesečja 2023. godine

	3. tromjesečje 2022.	4. tromjesečje 2022.	1. tromjesečje 2023.	2. tromjesečje 2023.	3. tromjesečje 2023.	Postotna promjena 2022. - 2023.
Poljoprivredne cijene	8,1	-0,7	-1,4	-3,3	-3,7	-8,8
Proizvodne cijene hrane	3,5	3,1	2,5	0,3	-1,1	4,8
Potrošačke cijene hrane	3,7	4,4	4,4	1,8	-0,3	10,7
Inflacija	2,0	2,5	0,9	1,6	0,6	5,7

Izvor: FoodDrinkEurope [2024a].

Kretanje zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-27²

Zaposlenost prerađivačke industrije na razini EU-27 u trećem tromjesečju 2023. godine bilježi međugodišnji rast od 0,6 posto. Rast zaposlenosti od 1,9 posto zabilježen je u industriji hrane, dok je u industriji pića zabilježen rast od 3,2 posto. Najveći rast zaposlenosti u industriji hrane na razini EU-27 u trećem tromjesečju 2023. godine u odnosu na treće tromjesečje 2022. godine bilježe Grčka [15,4 posto], Španjolska [6,7 posto] i Italija [5,4 posto]. S druge strane, od analiziranih zemalja najveći pad zaposlenosti u industriji hrane na razini EU-27 bilježe Švedska [8,8 posto], Irska [3,6 posto] i Finska [3,6 posto]. Najveći rast zaposlenosti u industriji pića ostvaruju Španjolska [10,1 posto], Češka [6,5 posto] i Italija [6,1 posto], dok najveći pad zaposlenosti u ovoj industriji ostvaruju Litva [6,7 posto], Latvija [6,2 posto] i Irska [6,1 posto].

² Prema Eurostatu; podaci za Bugarsku, Cipar, Estoniju, Finsku, Luksemburg, Mađarsku, Maltu, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju nisu bili dostupni.

Trendovi izvoza i uvoza u industriji hrane i pića na razini EU-27

“ Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2023. godine bilježe međugodišnji pad od 4,0 i 6,0 posto.

Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2023. godine bilježe međugodišnji pad od 4,0 i 6,0 posto. Istovremeno, uvoz industrije hrane smanjio se za 14,0 posto, dok se uvoz pića smanjio za 17,0 posto.

Najveće međugodišnje stope pada izvoza u četvrtom tromjesečju 2023. godine bilježe prerađena i konzervirana riba, rakovi i mekušci (13,0 posto), konzervirano meso i mesni proizvodi (12,0 posto) te pivo (10,0 posto).

S druge strane, negativne i visoke međugodišnje stope pada uvoza bilježe biljna i životinjska ulja i masti (27,0 posto), mliječni proizvodi (24,0 posto) te destilirana alkoholna pića (18,0 posto).

Tablica 10.
Izvoz i uvoz u EU-27, industrija hrane i pića, u milijunima eura, u 4. tromjesečju 2022. i 2023. godine

Izvor: FoodDrinkEurope (2024b).

Izvoz	4. tromjesečje 2022.	4. tromjesečje 2023.	Postotna promjena 2022. – 2023.
Konzervirano meso i mesni proizvodi	6.487	5.710	-12,0
Prerađeno voće i povrće	3.996	3.957	-1,0
Prerađena i konzervirana riba, rakovi i mekušci	1.975	1.720	-13,0
Biljna i životinjska ulja i masti	2.898	2.751	-5,0
Mliječni proizvodi	5.146	4.708	-9,0
Pekarski proizvodi i tjestenina	2.413	2.481	3,0
Pivo	969	871	-10,0
Čokolada i slatkiši	3.247	3.473	7,0
Uvoz	4. tromjesečje 2022.	4. tromjesečje 2023.	Postotna promjena 2022. – 2023.
Konzervirano meso i mesni proizvodi	1.544	1.313	-15,0
Prerađena i konzervirana riba, rakovi i mekušci	4.162	4.012	-4,0
Biljna i životinjska ulja i masti	6.767	4.969	-27,0
Mliječni proizvodi	706	536	-24,0
Šećer	1.190	1.364	15,0
Pekarski proizvodi i tjestenina	123	133	7,0
Vino	526	473	-10,0
Destilirana alkoholna pića	1.291	1.064	-18,0

Zaključak

Industrija hrane i pića ističe se po visokom udjelu u hrvatskom BDP-u i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2021. godini iznosio je 2,3 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 1,9 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 21,1 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 17,8 posto, a proizvodnja pića od 3,3 posto. Udio industrije hrane i pića u ukupnoj zaposlenosti u 2023. godini iznosio je 3,4 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto). Usporedno s padom ukupne aktivnosti industrije hrane, broj zaposlenih se povećao. Također, ova industrija bilježi i porast plaća. U prosincu 2023. godine industrija hrane zapošljavala je 43.387 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2022. godine predstavlja za 3,0 posto veću zaposlenost. Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2023. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno povećane za 15,1 posto.

Paralelno s povećanjem aktivnosti tijekom 2023. godine, industriju pića obilježava i povećanje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2023. godine ova industrija zapošljavala 5.462 radnika, što je za 4,7 posto više nego u istom mjesecu 2022. godine. Također, u prosincu 2023. prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno veća za 5,9 posto u usporedbi s prosincem 2022. godine. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2023. godine u industriji pića iznosila je 1.747 eura, što je bilo za 7,8 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 21,5 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije, industrije pića i duhanskih proizvoda od 2010. do 2023. godine, može se ustvrditi da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje uvoza bilo veće od povećanja izvoza. Izvoz prehrambenih proizvoda, pića i duhanskih proizvoda od 2010. do 2023. godine povećan je za 238,2 posto, a uvoz za 277,6 posto. Brži rast uvoza od rasta izvoza doveo je do blagog pogoršanja vanjskotrgovinske bilance i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom.

Iako je prisutan sve veći konkurencijski pritisak na izvoznim tržištima, hrvatsku prehrambenu industriju i dalje karakterizira usporavanje izvoznog rasta. Međutim, ova industrija još uvijek ima vrlo velik udio u izvozu, zaposlenosti i industrijskoj proizvodnji, što je čini važnom industrijskom granom Hrvatske. Upravo zbog toga bi se trebao staviti naglasak na rast industrije hrane i pića. Pritom je bitno istaknuti kako je deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane i industriji pića bilježilo povećanje aktivnosti tijekom 2022. godine. Na povećanu aktivnost upućuje međugodišnji rast ukupnih prihoda od 18,6 posto za industriju hrane te 19,9 posto za industriju pića. Također, u 2022. godini, uz povećanje prihoda zabilježena je i povećana zaposlenost i proizvodnost rada za obje industrije.

Prema podacima Svjetske banke, globalne cijene hrane zabilježile su pad od 9 posto u 2023. godini. Također, prema prognozama i trendovima u prvih par mjeseci može se očekivati kako će globalne cijene hrane bilježiti pad i u 2024. godini. Najveći doprinos padu cijena proizlazi iz velike ponude žitarica, posebice pšenice i kukuruza. Poljoprivrednici su povećali proizvodnju pšenice i kukuruza zbog visokih cijena prošlih godina kojima je prethodila invazija Rusije na Ukrajinu 2022. godine. S druge strane, ono što djelomično narušava povjerenje u dobre izgleda usjeva su vremenske nepogode i loši vremenski uvjeti [CNBC, 2024].

Uzimajući u obzir da industrija hrane i pića ima višestruke učinke na BDP, zaposlenost i izvoz te utječe i na razvoj ostalih gospodarskih sektora, posebno turizma, od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potrebno je naći uporište u daljnjem rastu i jačanju industrije hrane i pića. Pritom bi naglasak trebao biti na izvozu kroz jačanje imidža Hrvatske u kontekstu hrane i pića, većim ulaganjima u razvoj novih proizvoda i inovacije te poboljšanju investicijske klime.

Literatura:

CNBC. [2024, 22. travnja]. *High global food prices may finally see a bottom in 2024, says Oxford Economics*. Preuzeto s: <https://www.cnn.com/2024/04/23/global-food-prices-may-finally-see-a-bottom-in-2024-oxford-economics.html>

Državni zavod za statistiku. [2024]. Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/>

FoodDrinkEurope. [2024a]. *Economic bulletin – Q3 of 2023*. Preuzeto s: <https://www.fooddrinkeurope.eu/wp-content/uploads/2024/02/FoodDrinkEurope-Economic-Bulletin-Q3-2023.pdf>

FoodDrinkEurope. [2024b]. *Trade bulletin – Q4 of 2023*. Preuzeto s: <https://www.fooddrinkeurope.eu/wp-content/uploads/2024/05/FoodDrinkEurope-Trade-Bulletin-Q4-2023.pdf>

Poslovna Hrvatska. [2024]. Preuzeto s: <https://poslovna.hr/>

Zagrebačka burza. [2024]. *Pregled trgovine u 2023. godini*. Preuzeto s: <https://zse.hr/>

Žager, K. i Žager, L. [1999]. *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia.

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000
Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Tajana Barbić, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić

Autorica analize

Petra Palić

Izvršna urednica

Doris Dresto

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CCO javna domena

Napomena

Sektorska analiza autorskog je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb.

Sljedeća analiza *Telekomunikacije* izlazi u lipnju 2024.

Sufinancira Europska unija – NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije.

Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.